

Gemeentelijk RioleringsPlan 2018 t/m 2022

Gemeente Rijssen-Holten
Hoofdrapport – Ontwerp GRP

projectnummer 415037
Definitief, versie 4.0
23 juli 2018

Gemeentelijk RioleringsPlan 2018 t/m 2022

Gemeente Rijssen-Holten

Hoofdrapport - Ontwerp GRP

projectnummer 415037

definitief revisie 3.0

23 juli 2018

Auteurs

Rigt Venema

Benno Steentjes

Opdrachtgever

Gemeente Rijssen-Holten

Postbus 244

7460 AE Rijssen

Colofon

Projectgroep bestaande uit

-

Tekstbijdragen

-

Fotografie

-

Vormgeving

-

datum vrijgave
23-7-18

beschrijving revisie 4.0
definitief

goedkeuring
B.J. Steentjes

vrijgave
D.J.J. Jansen

Inhoudsopgave

Blz.

1	Inleiding	1
1.1	Doelstelling GRP	1
1.2	Proces	2
1.3	Status rapportage en leeswijzer	3
2	Wat moeten en willen wij?	4
2.1	Gemeentelijke watertaken in Nederland	4
2.2	Afspraken, taken en verplichtingen gemeente Rijssen-Holten	4
2.3	Belangrijke ontwikkelingen	6
2.4	Visie in de regio	8
2.5	Visie in de gemeente	9
2.6	Wat merken de bewoners ervan?	12
3	Wat hebben wij? – Evaluatie en nulmeting	16
3.1	Evaluatie GRP 2013-2017	16
3.2	Stand van de financiën en de organisatie	17
3.3	De resultaten van de nulmeting 2017	18
3.3.1	Het areaal	18
3.3.2	Nulmeting	19
4	Wat betekent dit? Strategie en Thema voor de planperiode	21
4.1	Het scenario op hoofdlijn	21
4.2	Strategie invulling op de gemeentelijke watertaken	21
5	Financiën en organisatie	25
5.1	Ontwikkeling lasten	25
5.2	Financiën en ontwikkeling rioolheffing	26
5.3	Personele middelen	28
6	Wat spreken wij af – Advies en besluitvorming	29
6.1	Ambtelijk advies	29
6.2	Bestuurlijk besluit	30
6.3	Reacties externen	30

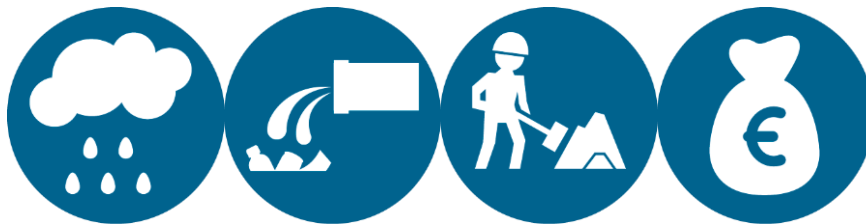
1 Inleiding

Sinds de komst van riolering begin 1900 is de hygiëne van de Nederlandse huishoudens met sprongen vooruit gegaan. Hiernaast is ook het milieu gebaat bij het bestaan van de huidige rioleringszorg. Nog niet zo lang geleden werd al het afvalwater rechtstreeks geloosd op sloten, vijvers, beken of zakputten. Nu wordt al het afvalwater gezuiverd voordat het geloosd wordt, omdat het ziektekiemen en andere verontreinigingen kan bevatten. Hemelwater is daarentegen in principe schoon en kan op een sloot geloosd worden of worden geïnfiltreerd in de bodem.

De gemeentelijk watertaken

Het inzamelen en verwerken van afvalwater en hemelwater is een taak van de gemeente. Het waterschap zorgt vervolgens voor de zuivering van het afvalwater. Tevens heeft de gemeente een regierol in de aanpak van structurele grondwateroverlast in het stedelijk gebied. De watertaken van de gemeente gaan dan ook verder dan alleen de buis onder de grond. Ook gemalen, drainage, sloten en greppels hebben tot doel het verwerken van (afval)water waarvan men zich wil ontdoen. En op een zodanige wijze dat dit geen problemen veroorzaakt. De voorzieningen hebben dan ook een belangrijke functie in het dagelijkse leven:

- ze beschermen de volksgezondheid;
- ze houden het oppervlaktewater en de bodem schoon;
- ze zorgen voor droge voeten en voorkomen wateroverlast.

Naast bovenstaande kernfuncties is het geheel aan voorzieningen een enorm kapitaalgoed. Zo ligt er alleen al ruim 310 kilometer rioolbuis en 159 kilometer aan drukriolering onder de gemeentelijke grond. De totale vervangingswaarde is ingeschat op circa €237 mln. De invulling van de gemeentelijke watertaak kost dan ook veel geld. De gemeente Rijssen-Holten geeft hier jaarlijks circa €3,4 mln. aan uit (budget 2018). Dit zijn niet alleen kosten voor het vervangen en verbeteren van voorzieningen, maar ook (personeels-)kosten voor zaken als de reiniging en inspectie, het uitvoeren van onderzoeken en het opstellen van plannen e.d. Dit bedrag wordt bekostigd vanuit de rioolheffing en dus direct door de bewoners van de gemeente. Voor 2018 bedraagt deze heffing €195,00, per woning. Het is daarom van belang dat de rioleringszorg en de watertaken serieus en efficiënt worden aangepakt, omdat het anders grote gevolgen kan hebben voor de volksgezondheid en de lokale lasten.

1.1 Doelstelling GRP

Vanuit de Wet milieubeheer zijn gemeenten sinds 1995 verplicht een Gemeentelijk RioleringsPlan op te stellen. Het huidige GRP is opgesteld voor de planperiode 2013-2017. Met de in werking treding van de Omgevingswet vervalt waarschijnlijk per 2021 deze wettelijke planverplichting. De

gemeente Rijssen-Holten heeft besloten om, juist voor deze overgangsfase, in nauwe samenwerking met de werkgroep Omgevingswet van de gemeente, toch een GRP voor de planperiode 2018 tot en met 2022 op te stellen.

Het GRP geeft inzicht in de omvang, het functioneren en de kwaliteitstoestand van de voorzieningen waarmee de gemeente invulling geeft aan de wettelijke zorgplichten voor het afval-, regen en grondwater. Het GRP beschrijft de beleidskaders en de activiteiten voor de inzameling, transport en verwerking van stedelijk afval, hemel- en grondwater in de gemeente Rijssen-Holten voor de periode 2018 t/m 2022 en geeft de visie op de gemeentelijke watertaken voor de lange termijn. Het voorliggende vGRP is opgesteld conform de structuur van het voorgaande GRP 2013-2017.

De gemeenteraad stelt het beleid en de bestuurlijke opdracht vast en het college bepaalt vervolgens hoe dat bereikt wordt. Het GRP beantwoordt de vragen "wat moet ik?", "wat wil ik?" en "wat spreek ik af?" voor de invulling van de gemeentelijke watertaken. De gemeenteraad is verantwoordelijk voor het vaststellen van het programma en de doelen. In het gehele traject staat de vraag **"wat merken de bewoners ervan?"** centraal.

1.2

Proces

Nulmeting

De eerste stap in het proces is te bepalen waar de gemeente Rijssen-Holten nu staat. Het GRP 2013-2017 en de acties die daaruit zijn voortgevloeid zijn geëvalueerd. Om te komen tot realistische en werkbare beleidskeuzes is een aantal vragen opgepakt; "waar staan wij? waar praten we over? En hoe tevreden is iedereen?".

Keuzes maken

Afspraken en verplichtingen uit het verleden én vanuit het beleid dienen realistisch te zijn. In aansluiting hierop zijn er wellicht ook wensen en voorwaarden vanuit het bestuur. In het GRP wordt eenduidig vastgelegd hoe hiermee wordt omgegaan en op welke wijze invulling wordt gegeven aan de zorgplichten, zodat ook bewoners weten waar zij aan toe zijn. Onderliggend zijn andere planvormen, zoals het Rioolbeheerplan en het Basisrioleringsplan. De bevindingen en afspraken hieruit zijn doorgevoerd in dit GRP. Op andere punten dienen keuzes wellicht nog gemaakt te worden. Dit GRP benoemt deze keuzes en geeft een strategie hoe hiermee om te gaan.

Van beleidskader naar operationele uitvoeringsplannen

Nadat de kaders zijn gesteld en keuzes zijn gemaakt, is ingegaan op de consequentie hiervan. De afspraken, verplichtingen en keuzes zijn omgezet in de consequentie, voor zowel de tariefontwikkeling van de rioolheffing als de personele middelen. Wat betekent het? En dan met name voor de rioolheffing en de personele middelen. Het GRP wordt opgesteld voor een periode van 5 jaar. In een jaarlijkse voortgangsrapportage worden de prestaties gerapporteerd aan de gemeenteraad en wordt de tariefontwikkeling bijgesteld. Met die rapportage informeert het college de raad over de voortgang met het daarbij behorende financiële inzicht.

Proces totstandkoming

Basisgedachte achter het GRP is dat een gedegen en integrale beleidsafweging plaatsvindt op het terrein van de gemeentelijke zorgplicht, met raakvlakken naar de openbare ruimte, financiën en personeel. Dit is van toepassing voor zowel de gemeentelijke organisatie als voor externe partijen die hierbij belang hebben. De ambtelijke voorbereiding en uitwerking wordt verzorgd door de projectgroep, bestaande uit medewerkers van de gemeente Rijssen-Holten, waterschap Vechtstromen, waterschap Drents Overijsselse Delta, waterschap Rijn en IJssel, de provincie Overijssel en Antea Group.

Het proces van ambtelijke voorbereiding en bestuurlijke besluitvorming volgt het reguliere stamien. De raad is in het jaarprogramma geïnformeerd over het feit dat het nieuwe GRP opgesteld gaat worden. Het proces is vervolgens in het GRP ambtelijk opgesteld en de gemaakte keuzes zijn verder uitgewerkt. Het definitieve GRP wordt aangeboden aan de raad. Na vaststelling wordt het GRP bekendgemaakt in de media en aangeboden aan de waterschappen, de provincie en het ministerie.

1.3

Status rapportage en leeswijzer

Status onderhavige versie

De onderhavige revisie 4.0 van het GRP is de definitieve ontwerp-versie met de visie op de gemeentelijke water- en beheertaken.

Leeswijzer

Dit hoofdrapport is geschreven voor de bestuurders en bewoners, in het bijbehorende achtergronddocument is de detailinformatie voor vaktechnici opgenomen. De indeling van de rapportage sluit aan bij de vraagstelling. In hoofdstuk 2 is ingegaan op de verplichtingen: welke kaders staan vast en wat zijn de (wettelijke) verplichtingen van bewoners, de gemeente, het waterschap en overige partijen.

Hoofdstuk 3 beschrijft de huidige stand van zaken. Aan de orde komen de evaluatie van het GRP 2013-2017, de resultaten van de nulmeting en de benchmark.

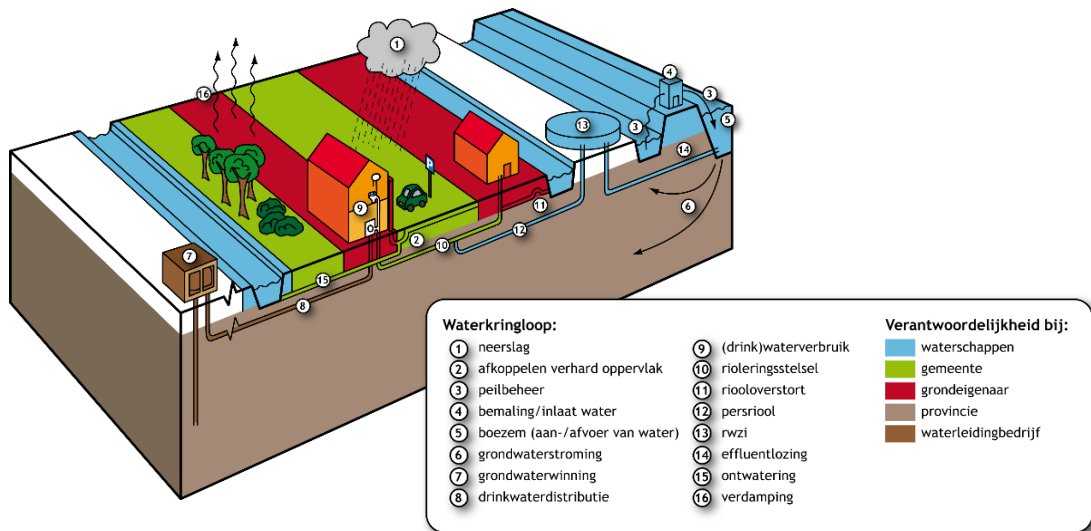
Het vierde hoofdstuk gaat in op de prioriteiten en de te maken keuzes. Welke dit zijn, hoe hiermee wordt omgegaan en wat de consequenties zijn, is in dit hoofdstuk beschreven.

Hoofdstuk 5 geeft weer wat de bewoners ervan merken, wat de financiële consequenties zijn en wat de benodigde personele middelen zijn. Hoofdstuk 6 tot slot, gaat in op conclusies, het ambtelijk advies en de uiteindelijke besluitvorming.

2 Wat moeten en willen wij?

2.1 Gemeentelijke watertaken in Nederland

De zorg en verantwoordelijkheid voor het water in de gemeente Rijssen-Holten ligt, naast de gemeente, in de handen van drie waterschappen (Vechtstromen, Drents Overijsselse Delta, Rijn en IJssel), de provincie Overijssel, het drinkwaterbedrijf Vitens en de particulieren. De zorgplichten voor stedelijk afvalwater, hemelwater en grondwater zijn voor de gemeente wettelijke plichten. De gemeente heeft echter bij de invulling van deze zorgplichten de beleidsvrijheid de aanpak te kiezen die zij, gelet op de lokale omstandigheden, het meest wenselijk vindt. Er is dus ruimte voor keuzes, uiteraard in samenspraak met de betrokken partijen. Elke keuze heeft bijbehorende consequenties en kosten. Met andere woorden: zijn prijskaartje.

Figuur 2-1: waterkringloop en verantwoordelijkheden

De betrokkenen hebben verschillende taakstellingen en verplichtingen. Figuur 2.1 geeft een indicatie van de verdeling van de verantwoordelijkheden. Sommige verplichtingen zijn wettelijk vastgelegd, een aantal verplichtingen is vastgesteld in Europees, landelijk, provinciaal of regionaal beleid. Andere verplichtingen komen voort uit ambtelijke afspraken (al dan niet bestuurlijk vastgesteld). Soms gaat het om resultaatsverplichtingen, in andere gevallen zijn slechts werknormen bepaald.

2.2 Afspraken, taken en verplichtingen gemeente Rijssen-Holten

Vanuit de wetgever is gesteld dat elke gemeente over een Gemeentelijk RioleringsPlan dient te beschikken, waarin invulling aan de zorgplichten wordt gegeven. De gemeente mag zelf bepalen welke voorzieningen ze gebruikt voor inzameling, transport en (lokale) behandeling van het vrijkomend stedelijk afval- en hemelwater. Door de verbreding van de zorgplichten heeft de gemeente nu een regierol in de aanpak van structurele grondwateroverlast erbij gekregen.

et volgende schema toont op hoofdlijn de taken en verplichtingen van de betrokkenen. In het achtergronddocument zijn de verplichte kaders voor de gemeente gedetailleerd weergegeven.

grondeigenaar (particulier)	De grondeigenaar is verantwoordelijk voor de staat van zijn woning en perceel. Dit betekent dat hij zelf verantwoordelijk is voor het op eigen perceel treffen van maatregelen voor de inzameling van stedelijk afvalwater en afwatering van hemel- en grondwater. Zo is hij in eerste instantie zelf verantwoordelijk voor het hemelwater wat op zijn terrein valt. Ook de gevolgen van overtollig grondwater of een lage grondwaterstand vallen onder de verantwoordelijkheid van de grondeigenaar. Pas als de particulier zich niet met redelijke inspanning van deze zorg kan ontdoen ligt er een taak voor de gemeente. Daarnaast heeft de particulier een zorgplicht. Hij mag niets doen waarvan hij kan verwachten dat het problemen oplevert voor het riool, de zuivering of het (water)milieu. De voorschriften zijn in diverse besluiten vastgelegd. Gemeente en waterschappen zien toe of de particulier zich hier ook aan houdt. Het ingezamelde huishoudelijk afvalwater dient de perceelseigenaar af te voeren naar de erfgrans. Hier gaat de verantwoordelijkheid over naar de gemeente. Vaak is op de erfgrans een zogenaamd ontstoppingsstuk aangebracht. Hier kan in geval van een verstopping worden nagegaan in welke deel van de riolering de verstopping aanwezig is (particulier of gemeente). Het is de verantwoordelijkheid van de particulier om in geval van een verstopping het ontstoppingsstuk vrij te maken.
gemeente Rijssen-Holten	Vanaf de erfgrans verzorgt de gemeente de verdere inzameling en het transport van het huishoudelijk afvalwater en hemelwater (rioleringsbeheer) tot het overnamepunt. Via een stelsel van ondergrondse leidingen, putten en gemalen wordt het van huisaansluitingen en straatkolken afkomstig afval- en hemelwater ingezameld en afgevoerd naar de rioolgemalen. Via een persleiding wordt dit stedelijk afvalwater vervolgens verpompt naar een ander deel van het rioolstelsel of direct naar de rioolwaterzuiveringsinstallatie (RWZI). In dat laatste geval vormt het hoofdrioolgemaal het overnamepunt. Vanaf het overnamepunt zijn de waterkwaliteitsbeheerders (de waterschappen) verantwoordelijk voor de verdere afvoer van het ingezamelde stedelijk afvalwater. Daarnaast is de gemeente verantwoordelijk voor de aanpak van structurele grondwaterproblemen in openbaar gebied. Als onderdeel hiervan onderhoudt de gemeente een deel van de hiervoor noodzakelijke voorzieningen, bijvoorbeeld drainage. De gemeente draagt daarnaast nog zorg voor inrichting en beheer van gebieden en de integratie met andere beleidsterreinen.
de waterschappen	De waterschappen zorgen voor schoon, voldoende en veilig oppervlaktewater. Dit betekent dat zij zorg dragen voor de waterkering, de aan- en afvoer van oppervlaktewater, het peilbeheer, het zuiveren van afvalwater, het oppervlaktewaterkwaliteitsbeheer en het gedelegeerd vaarwegbeheer (kern Rijssen: waterschap Vechtstromen, kern Holten: waterschap Rijn en IJssel, kern Dijkerhoek: waterschap Drents Overijsselse Delta).
provincie Overijssel	De provincie Overijssel formuleert het overall beleid (RO en Water) en is verantwoordelijk voor het diepe grondwaterbeheer, de zwemwaterkwaliteit en is vaarwegbeheerder van de belangrijke vaarroutes.
drinkwaterbedrijf Vitens	Vitens is in de gemeente verantwoordelijk voor het drinkwater. Vitens haalt het drinkwater uit de grond. Het waterbedrijf zuivert hiervoor het grondwater en pompt het naar hun klanten.
Rijk	Het Rijk bepaalt (o.a. op basis van de Europese Kaderrichtlijn Water) in het Nationaal Waterplan de hoofdlijnen van het landelijke beleid voor het waterbeheer.

Een uitgebreide beschrijving van de taken en verplichtingen voor de gemeente Rijssen-Holten is opgenomen in het achtergronddocument. Hierin is onderscheid gemaakt in de wettelijke kaders, landelijke afspraken en lokale afspraken.

2.3 Belangrijke ontwikkelingen

Omgevingswet

Op 1 juli 2015 nam de Tweede Kamer het wetsvoorstel voor de Omgevingswet aan. Hiermee is een belangrijke stap gezet naar de vereenvoudiging van het omgevingsrecht. De Omgevingswet brengt zo'n 40 wetten samen. Naar verwachting treedt de wet medio 2021 in werking. Actuele informatie hieromtrent is te vinden op www.rijksoverheid.nl/onderwerpen/omgevingswet.

Om de Omgevingswet te vertalen naar het beleid van de gemeente is de gemeente Rijssen-Holten bezig met het opstellen van een gemeentelijke Omgevingsvisie. Het daadwerkelijk opstellen hiervan zal plaatsvinden in 2018 waarna ingezet wordt op het vaststellen van de Omgevingsvisie door de gemeenteraad in 2019.

De Omgevingsvisie is primair een visie over economisch en sociale aangelegenheden. De Omgevingsvisie is geen blauwdruk en zal, zodra er meer duidelijkheid is over herziening van wet- en regelgeving voor de fysieke leefomgeving (waaronder water), worden geactualiseerd en aangevuld. De brede Omgevingsvisie wordt de basis voor het verplicht te maken Omgevingsplan.

Om te zorgen dat er geen tegenstrijdigheden zullen optreden tussen het GRP en de Omgevingsvisie, is afgesproken dat in dit GRP alleen de zaken besproken worden die specifiek van toepassing zijn op het gebied van stedelijk water en riolering. Deze zullen dan overgenomen worden in de Omgevingsvisie.

Deltaplan Ruimtelijke Adaptatie

Het Deltaprogramma voor 2018 is op Prinsjesdag 2017 verschenen en bevat voor het eerst een Deltaplan Ruimtelijke Adaptatie: een gezamenlijk plan van gemeenten, waterschappen, provincies en het Rijk dat de aanpak van wateroverlast, hittestress, droogte en de gevolgen van overstromingen versnelt en intensificeert. Dit is vertaald in een 7-tal ambities, om de voornemens ook daadwerkelijk ingevuld te krijgen.

Met het Deltaplan moet Nederland zo goed mogelijk worden voorbereid op de gevolgen van klimaatverandering. Het streven is dat klimaatbestendig en waterrobuust inrichten in 2020 al de normaalste zaak van de wereld is, zodat Nederland in 2050 inderdaad klimaatbestendig is ingericht.

De gemeente Rijssen-Holten heeft in het verleden reeds te kampen gehad met de ernstige wateroverlast. Hierdoor is het inzicht in de problematiek van wateroverlast bij de gemeente inmiddels bekend. Een maatregelenpakket om overtollig water te verwerken is opgesteld; de komende planperiode wordt hier de laatste hand aan gelegd. De gemeente voldoet hiermee aan de verplichting voor het opstellen van een stresstest voor wateroverlast.

Naast de problemen die kunnen ontstaan door hevige regenval, gaat het overigens ook om de gevolgen van andere weersextremen, zoals uitzonderlijke droogte, hitte en overstromingen. Ook hier moeten alle gemeenten zich zo goed mogelijk op voorbereiden.

2.4 Visie in de regio

Afspraken, taken en verplichtingen zijn verdeeld over meerdere actoren. Eén van de belangrijkste onderwerpen voor de komende tijd is 'samenwerken'. Dit komt voort uit het Bestuursakkoord Water, zoals in mei 2011 is ondertekend. Dit bestuursakkoord vervangt de voorgaande afspraken op het gebied van water. Kern van dit bestuursakkoord is dat door regionale samenwerking op het gebied van watertechnologie en innovatie, kwaliteits- en efficiëntieverbeteringen kunnen worden gerealiseerd en de stijging van de lasten voor de bewoners kan worden beperkt.

Wij, rijk, provincies, gemeenten, waterschappen en drinkwaterbedrijven, hebben besloten maatregelen voor een doelmatiger waterbeheer overeen te komen in dit Bestuursakkoord Water. We willen ons inzetten voor een mooi, veilig, schoon, gezond en duurzaam beheer van het watersysteem en de waterketen. Daarmee willen we de kwaliteit van het beheer vergroten tegen zo laag mogelijke maatschappelijke kosten. De burger kan zien wat we bereiken en we zijn transparant over de kosten. Dat doen we vanuit onze eigen verantwoordelijkheden waarbij we onze expertise en deskundigheid met elkaar delen.

De essentie is samenwerken op basis van afspraken. Inzameling, transport en zuivering van stedelijk afvalwater en de interactie met oppervlaktewater worden door de gemeenten en de waterschappen gezamenlijk beschouwd vanuit ieder zijn eigen verantwoordelijkheid. De gemeente en de waterschappen streven ernaar het (afval)watersysteem te beheren als waren zij één beheerder. Zij stemmen hun waterbeleid op elkaar af en leveren een gezamenlijke inspanning om de waterkwaliteit te verbeteren en om wateroverlast te voorkomen. De samenwerking is niet geheel vrijblijvend. Bij onvoldoende voortgang en resultaat bij de afspraken over de waterketen in het Bestuursakkoord Water kan een interventieladder worden toegepast, met zowel bestuurlijke als juridische onderdelen. Als stok achter de deur kunnen maatregelen worden ingezet van stimuleren en visitaties tot dwingend toezicht.

De gemeente Rijssen-Holten richt zich hierin met name op de Regio Twente. Wel stemmen de gemeente en alle drie de waterschappen (Vechtstromen, Drents Overijsselse Delta, Rijn en IJssel) hun waterbeleid op elkaar af en leveren een gezamenlijke inspanning om de waterkwaliteit te verbeteren en om wateroverlast te voorkomen.

Twents Waternet

Het Twents waternet is een professioneel netwerk die op innovatieve en ambitieuze wijze resultaat boekt op het gebied van afvalwater in Twente.

In dit netwerk werken de 14 Twentse gemeenten en waterschap Vechtstromen samen. Het Twents waternet wil met intensieve samenwerking en slimme maatregelen het afvalwatersysteem optimaal laten functioneren.

Op 24 januari hebben de gemeenten en het waterschap hun samenwerkingsverband verbreed met de ondertekening van de visie "Twents Water verbindt, van waterwinst naar waterbewustzijn". Water is bij uitstek een onderwerp dat de komende jaren gezamenlijke inzet nodig heeft. Maar op welke wijze kunnen (Twentse) overheden, bedrijfsleven, maatschappelijke organisaties en de samenleving bijdragen aan de bijvoorbeeld schoon water, het ontlasten van de riolering en het beperken van wateroverlast en droogte? Met deze visie wordt ingezet op de 4 B's: Bescherming, Beleving, Bewustwording en Bundeling.

De organisatie van de samenwerking is gebaseerd op de bestaande structuur van het Twents Waternet, met een inrichting in een bestuurlijk en ambtelijk Platform, een Adviesgroep en de Werkplaatsen. De organisaties profiteren van de informatie-uitwisseling. Uitdagingen en winst is er nog te halen door gebruik te maken van de kennis van bedrijven, onderwijs en kennisinstellingen.

Verbrede wateragenda Rijn-Oost

Naast de regio Twente is er een organisatiestructuur op stroomgebiedsniveau, in de vorm van regionale ambtelijke en bestuurlijke overleggen Rijn-Oost. De verbrede wateragenda Rijn-Oost betekent voor de gemeente Rijssen-Holten een continuering van haar inzet in het overkoepelende overleg binnen het stroomgebied door deelname aan de ambtelijke en bestuurlijke overleggen. De conclusies en aanbevelingen voor samenwerking worden met name opgepakt met de Regio Twente. De waterschappen Drents Overijsselse Delta en Rijn en IJssel zijn echter niet uit beeld, samen met de gemeente wordt een gezamenlijke inspanning geleverd om de waterkwaliteit te verbeteren en om wateroverlast te voorkomen (zoals de OAS Holten).

Zoetwatervoorziening Oost Nederland (ZON) en Klimaat Actieve Stad (KAS)

In 2015 heeft de gemeente de overeenkomst ZON ondertekend waarin staat dat de gemeenten en waterschappen inspelen op de negatieve effecten van de klimaatverandering. Hiernaast heeft het waterschap Vechtstromen het initiatief gepresenteerd om op aansprekende wijze invulling te geven aan klimaatmitigatie en adaptatiemaatregelen in het stedelijk gebied (KAS).

Gemeente Rijssen-Holten is aangesloten bij de KAS-beweging en voert in dit kader de volgende projecten uit:

- Het afkoppelen van hemelwater.
- Koude- en warmtewinning uit water.
- Investeren in groene daken en het aanbrengen van groen.
- Het maken van ruimte voor (de opvang van) water.
- Het terugdringen van het verharde oppervlak.
- Het verbeteren van de ruimtelijke kwaliteit.

Reikwijdte

De invulling van de gemeentelijke watertaken (inzamelen en afvoeren van vuil-, hemel- en grondwater) richt zich in dit vGRP in hoofdzaak op het in stand houden, vervangen en verbeteren van de bestaande rioolvoorzieningen. Voorzieningen die worden aangelegd in inbreidings- en uitbreidingsplannen worden uitgewerkt in de waterparagraaf van de ruimtelijke plannen.

Handvatten hiervoor zijn opgenomen in het protocol inzameling hemelwater zoals opgenomen in bijlage B.

2.5 Visie in de gemeente

Voor het formuleren van de visie en de keuzes is aansluiting gezocht bij de verschillende documenten en visies die binnen de gemeente vastgelegd zijn:

- Duurzaamheidsvisie
- Watervisie 2009
- Bestuursakkoord water
- Strategische visie 2010-2030

De vraag is op welke wijze de invulling van de bovenstaande kaders voor de rioleringszorg voor de komende planperiode 2018 – 2022 mogelijk is. In deze paragraaf is aangegeven wat de gemeente Rijssen-Holten belangrijk vindt. Waar liggen de prioriteiten voor de komende periode, welke keuzes zijn gemaakt en welke keuzes staan ons te wachten? En welke risico's is de gemeente bereid te nemen

Duurzaamheidsvisie

De duurzaamheidsvisie van de gemeente Rijssen-Holten is bedoeld als handvat om te zorgen dat duurzaamheid een onderdeel wordt van het afwegingskader van welk vraagstuk of uitdaging dan ook. De gemeente is van mening dat de rekening, voor zover dat binnen de reële mogelijkheden van de gemeente ligt, niet doorgeschoven gaat worden naar de volgende generatie. De gemeente heeft de volgende doelstelling geformuleerd:

“De gemeente Rijssen-Holten wil de negatieve gevolgen van de klimaatverandering tegengaan en de kansen die de klimaatverandering biedt benutten.”

Met als neven doelstellingen:

- Het aan water gerelateerde onderdeel van de woonlasten blijft beheersbaar.
- Inwoners van Rijssen-Holten gaan in de toekomst bewuster met water om en zijn eerder betrokken bij de watervoorzieningen in de gemeente.
- De waterpartners zorgen samen voor een goede waterkwaliteit en – kwantiteit in Rijssen-Holten.
- Deelnemen aan KAS Twente.
- Het afkoppelen van verhard oppervlak, particulieren ook stimuleren om verharding te verwijderen.
- Het afkoppelen vastleggen in (anterior) overeenkomsten en verplicht onderdeel maken van de bouwplantoets.

Een duurzame gemeente is niet binnen één planperiode gerealiseerd en er is niet één weg om een duurzame gemeente te bereiken. Daarom is de visie een stip op de horizon waarbij de weg om de stip te bereiken dynamisch is.

Voor de planperiode van het voorliggende GRP zijn de volgende doelstellingen geformuleerd:

- Waar en wanneer mogelijk wordt een gescheiden rioolstelsel aangelegd.
- Het verharde oppervlak wordt afgekoppeld van het riool.
- In Rijssen-Holten wordt het water en het extra groen zichtbaar gemaakt. Hierdoor wordt er meer bewustwording voor deze onderdelen gecreëerd.
- Tijdens zware buien wordt regenwater opgevangen en geborgen in nieuwe blauwe aders en geborgen op plekken in de openbare ruimte.
- Opgevangen regenwater wordt in warme perioden gebruikt om de gemeente te verkoelen.
- Het huidige bomenbestand wordt gehandhaafd.

Watervisie 2009

In de watervisie 2009 'Water zichtbaar en beleefbaar' is een uitvoeringsparagraaf opgenomen. Kansen en knelpunten, met bijbehorende maatregelen zijn benoemd. Per maatregel is aangegeven waar de verantwoordelijkheid ligt en wanneer de maatregel gereed is. Eén van de belangrijkste doelstellingen in relatie tot de gemeentelijke watertaken is water zichtbaar en beleefbaar maken. De relevante maatregelen die passen binnen de gemeentelijke watertaken, zoals het afkoppelen van verhard oppervlak, krijgen wederom een plek in de komende planperiode. Water zal mede ordenend zijn in de ruimtelijke ordening en de openbare ruimte.

Bestuursakkoord Water

Dit landelijke akkoord richt zich vooral op het vergroten van de doelmatigheid van het beheer. De gemeente Rijssen-Holten streeft ernaar om haar kennis en kwaliteit verder te verhogen en tegelijk haar kosten en kwetsbaarheid te beperken.

Om dit doel te bereiken streeft zij naar verdere intensivering van de samenwerking met de andere gemeenten en met de waterschappen in de regio. De samenwerkingsverbanden zoals vermeld in §2.4 zullen een nog prominenter rol krijgen.

De volgende doelen van de samenwerking zijn in het (concept)rapport Waterwinst 2.0 benoemd:

- Een kostenbesparing in 2020 voor het waterschap en de gemeente (minder meerkosten);
- Het behouden en verbeteren van de kwaliteit van het afvalwaterketenbeheer;
- Het verminderen van de kwetsbaarheid, zowel in beheerorganisaties als de waterketen zelf.

Strategische visie 2010-2030 'Helderheid in taken en verantwoordelijkheden'

Centraal staat ook de veranderende rol tussen overheid enerzijds en burgers en bedrijven anderzijds. De gemeente is aangewezen op de medewerking van haar burgers en bedrijven. Belangrijk vertrekpunt hiervoor is de in september 2011 opgestelde Strategische Visie 2010-2030, met als titel 'Samen&Ondernemend'.

De visie is vertaald in drie kernbegrippen:

- Burger centraal;
- Digitalisering dienstverlening;
- Zelfredzaamheid van de burger.

Vanuit de visie neemt de gemeente de rol van regisseur op zich. In deze rol zorgt de gemeente ervoor dat plannen doorgaan, dat de nodige partners daarin worden betrokken en dat deze zich aan de afspraken houden. In de huidige maatschappij is niet meer te verwachten dat de gemeente zelf alles uitvoert.

De gemeente stimuleert en faciliteert haar burgers en bedrijven en fungeert daarnaast als voorbeeldfunctie voor haar burgers, bedrijven en andere overheden. Kenmerk van een voorbeeldfunctie is dat de ambitie hoger ligt dan het wettelijk niveau. Milieucommunicatie wordt gezien als een belangrijk instrument om burgers en bedrijven te informeren over de manier waarop zij kunnen bijdragen aan de realisatie van een duurzame milieuleefomgeving.

2.6 Wat merken de bewoners ervan?

Het werkveld van de gemeentelijke watertaken is complex. Om juiste keuzes te kunnen maken is inzicht en begrip in de toestand en het functioneren van de riolering en watergangen nodig. Dit vraagt enerzijds om actuele en betrouwbare gegevens en informatie. Anderzijds is ook specialistische kennis nodig om de informatie op de juiste wijze te interpreteren en op die wijze de juiste afwegingen te kunnen maken.

Bij het beleidskader voor de gemeentelijke watertaken wordt gewerkt met drie categorieën (stedelijk afvalwater, hemelwater en grondwater). Deze categorieën corresponderen met de drie zorgplichten van de gemeente. Deze drie categorieën zijn vervolgens uitgewerkt naar een kwaliteitsbeschrijving en kwaliteitsnormen, passend bij de ambities. In het achtergronddocument wordt het complete kwaliteitskader weergegeven, voorzien van sfeerbeelden.

	Zorgplicht	onderdelen
KWALITEITSKADER	stedelijk afvalwater	sfeerbeelden kwaliteitsbeschrijving kwaliteitsnormen
	hemelwater	sfeerbeelden kwaliteitsbeschrijving kwaliteitsnormen
	grondwater	sfeerbeelden kwaliteitsbeschrijving kwaliteitsnormen

De burger kan ervan uitgaan dat de rioleringszorg op een professionele en adequate manier door de gemeente wordt ingevuld. De leefomgeving blijft op het huidige niveau en wordt voor de aspecten wateroverlast en waterkwaliteit verder verbeterd. De volgende schema's geven een beeld van wat de burger van de gemeente kan verwachten. Hoofdstuk 5 van het achtergronddocument geeft een uitgebreide beschrijving van de kwaliteit en de technische kwaliteitsnormen.

Sfeerbeelden AFVALWATER

dit wel!

percelen in het buitengebied zijn aangesloten op de riolering

slechte riolen worden tijdig vervangen

riolen verkeren in een goede technische staat

gemalen verkeren in een goede technische staat

Kennis van het stelsel wordt op peil gehouden

uitworp via overstorten leidt niet tot stank en vervuiling

maar dit niet!

overstorten vormen een risico voor de omgeving

scheuren in de rioolbuis waardoor deze mogelijk kan instorten

lekkende riolen

gemalen verkeren in een slechte technische staat

verstopte riolen door wortelingroei

riolen verkeren in een slechte technische staat

Sfeerbeelden HEMELWATER

dit wel!

hemelwater wordt geborgen in de openbare ruimte

Voor hemelwater geldt de trits vasthouden - bergen - afvoeren

onkruidbestrijding bij afgekoppelde wegen wordt uitgevoerd volgens de wettelijke voorschriften

water stroomt goed af via kolken door structurele reiniging

bij 'water-op-straat' situaties is geen sprake van overlast

hinderlijke plassen komen beperkt voor

maar dit niet!

bij rioolvervanging wordt het scheiden van schoon hemelwater niet afgewogen

er worden uitlogende materialen toegepast

er wordt uitsluitend chemische onkruidbestrijding toegepast

water kan niet goed via kolken afstromen

straten staan blank en zijn niet meer toegankelijk

wegen zijn tijdelijk niet toegankelijk

sfeerbeelden GRONDWATER

kruipruimtes zijn droog

kruipruimtes zijn droog

ontwatering in openbaar gebied
wordt verbeterd als dit nodig is

maar dit niet!

natte plantsoenen

kruipruimte staat vol water

beschimmelde muren in de woning

3 Wat hebben wij? – Evaluatie en nulmeting

In het vGRP 2013-2017 staan de doelen die de gemeente heeft gesteld ter voldoening aan de wettelijke zorgplichten omtrent het grond-, afval- en hemelwater. In het vGRP staan ook de voorgenomen maatregelen en activiteiten die nodig zijn voor de uitvoering van die zorgplichten. De maatregelen en activiteiten zijn vertaald naar financiële en personele middelen. Om hier inzicht in te krijgen is het vGRP 2013-2017 geëvalueerd.

De vragen die bij de evaluatie zijn gesteld en beantwoord zijn:

- Zijn de doelstellingen, maatregelen en ambities van dat vGRP gerealiseerd?
- Waren er afwijkingen of tegenvallers?
- Resteren er nog acties?

3.1 Evaluatie GRP 2013-2017

Gemeentelijke ambitie

De gemeente Rijssen-Holten voldoet aan haar wettelijke taken en plichten. De gemeente heeft de stap gezet naar de verdere professionalisering van het beheer (met onderhoudsregimes gedifferentieerd naar riool- en gebiedsfuncties). Doelmatig, adequaat en bewust zijn de woorden die bij de afgelopen planperiode hoorden, en de regionale samenwerking met de omliggende gemeenten en de waterschappen heeft hierin een belangrijke rol gespeeld

De belangrijkste punten uit het vGRP 2013- 2017 zijn als volgt benoemd: In cursief is de evaluatie hiervan samengevat:

- Het doel is een kostendeekkende rioolheffing.
De huidige heffing bedraagt €194,- per woning. Voorzien was in een stijging tot €242,60. Door het doorschuiven en wijzigen van maatregelen en door rentewijzigingen, heeft stijging achterwege kunnen blijven. De rioolheffing is zelfs naar beneden bijgesteld in het kader van een kostendeekkende rioolheffing.
- Afwenteling van de kosten op toekomstige generaties is geen optie.
Elk jaar kijkt de gemeente naar de kostendeekkendheid van de rioolheffing om bij te sturen als dit nodig blijkt. Investerings worden geactiveerd, conform de regels van de notitie Riolerings van de BBV. Hiermee is er voldoende inzicht in de ontwikkeling van de kosten van de rioleringszorg en wordt hierop geanticipeerd.
- Communicatie is een belangrijk thema; de particulier weet waar hij aan toe is. *De gemeente communiceert projectmatig richting de burger. Dit houdt in dat er informatie verstrekt wordt op het moment dat er een project uitgevoerd gaat worden.*
- Een uitgebreid onderzoeksprogramma is voorzien. Dit betreffen ook onderzoeken die naar verwachting leiden tot betere inzichten en optimalisering van maatregelen en het beheer. Dit moet op termijn leiden tot slimmere inzet van middelen.
Een aantal onderzoeken is uitgevoerd, zoals de OAS Holten en Benchmark. Voor andere onderzoeken geldt, door langere doorlooptijd dan verwacht of later gestart door te weinig capaciteit, dat deze nog in de uitvoeringsfase zitten:
 - Onderzoek naar grondwater
 - Aanvullend onderzoek naar wateroverlast Holten

- Onder dezelfde noemer (betere inzichten en optimalisering van maatregelen en het beheer) worden de aannames voor de technische levensduur verhoogd tot maximaal 80 jaar voor de vrijvervalriolen.

Dit uitgangspunt is inmiddels doorgevoerd in de kostendekkingsberekeningen

- Inzake de afvalwaterhoeveelheden in het buitengebied zal de gemeente een reactieve rol aannemen en de lozers attenderen op de zorgplichtbepalingen en, indien gewenst, hierin adviseren.

De capaciteit van de gemeente was in de afgelopen planperiode niet toereikend genoeg om op dit punt de gewenste bijdrage te kunnen leveren.

- Geïnvesteed wordt in een robuust systeem, voor zowel Holten, Dijkerhoek als Rijssen. De kernen zijn klaar voor de toekomst, knelpunten met betrekking tot wateroverlast (Rijssenbui) of waterkwaliteit zijn niet meer aanwezig. Vóór 2013 zijn er maatregelen getroffen in met name de kern Rijssen, voor de aanpak van de wateroverlastproblematiek. De afgelopen periode zou ook de kern Holten klaargemaakt worden voor de toekomst.

Bij het onderzoek naar de wateroverlast in Holten (memo Antea Group 2015) is het maatregelenpakket voor de aanpak hiervan herzien. Het benodigde budget is bijgesteld van €2,2mln. naar €1,1 mln. Vanwege een langere onderzoeks- en voorbereidingsperiode zijn de maatregelen hiernaast doorgeschoven in de tijd. Vanwege een langere onderzoeks- voorbereidingstijd zijn de maatregelen hieronder doorgeschoven naar de planperiode van het voorliggende GRP:

Nr.	Locatie	Maatregelen	Kosten
3.6	Kruising Keizersweg/Aaltingsweg	Sturing bovengronds (herprofilering openbare ruimte)	€10.000,-
10.	Reebokkenweg	Opsporen en afkoppelen verharde oppervlakken	€100.000,-
	Albertsdijk ic.m. Oosterhofpark	Lopend onderzoek	n.b.

- De zichtbaarheid en beleving van water blijft een belangrijke rol spelen. De inzet op het afkoppelen van verhard oppervlak van de gemengde stelsels blijft, de stimuleringsregeling voor afkoppelen voor bewoners wordt toegankelijker.

Water is zichtbaarder gemaakt door de realisatie van bovengrondse afvoeren (goten) in het wegprofiel en de aankleding van waterpartijen (retentievijvers, Smidjesvijver). Tevens is water meer beleefbaar gemaakt (bijvoorbeeld de inrichting van de Maatgraven). Voor burgerinitiatieven is er een stimuleringsregeling die met mate gebruikt wordt.

3.2 Stand van de financiën en de organisatie

- Alle maatregelen zijn uitgevoerd binnen de beschikbare middelen. De investeringslasten vallen lager uit dan voorzien als gevolg van herziening van het maatregelenpakket en het doorschuiven van maatregelen.
- De investeringslasten, het jaarlijks onderhoud en kosten van personeelsinzet vormen samen de exploitatielasten. Deze jaarlijkse exploitatielasten vallen in totaal €300.000,- lager uit dan in het GRP 2013-2017 is voorzien. De reden hiervoor is het doorschuiven van maatregelen en dat de inflatiecomponent nu verwaarloosbaar is.
- Daarnaast is de omvang van de egalisatiereserve riolering €2 mln. hoger dan voorzien. Dit is gevormd uit jaarlijkse overschotten op de exploitatie.
- De huidige stand van de rioolheffing, in 2018, bedraagt €195,- Dit is lager dan voorzien door wijzigingen in maatregelen en rentepercentages.

Resumé

- Het merendeel van de verbeteringsmaatregelen in de kern Holten zijn uitgevoerd. Enkele projecten zijn niet uitgevoerd door een herziening of omdat de onderzoek- en voorbereidingstijd langer is geweest dan voorzien. Deze projecten zullen doorgeschoven worden naar de planperiode van het voorliggende GRP.

3.3 De resultaten van de nulmeting 2017

In het achtergronddocument is de nulmeting van de huidige situatie uitgebreid opgenomen in tabellen, grafieken en beschrijvingen. Deze paragraaf geeft hiervan een samenvatting.

3.3.1 Het areaal

De huidige arealen

De gemeente heeft ongeveer 310 kilometer aan vrijvervalleidingen in beheer. De oudste leidingen dateren uit 1945. Vanaf de jaren 90 is ook begonnen met de aanleg van gescheiden stelsel en verbeterd gescheiden stelsels. De laatste jaren is hier ook infiltratieriolering bij gekomen.

Naast het vrijval rioolstelsel is de gemeente Rijssen - Holten ook beheerder van het mechanisch rioolstelsel en een aantal (rand)voorzieningen. Zo heeft de gemeente circa 160 kilometer aan drukriool, 531 pompunits en 26 rioolgemaal in beheer. Deze voorzieningen worden gebruikt om het afvalwater in te zamelen en te transporteren naar de overnamepunten van de waterschappen.

Waterschap Vechtstromen

De intentie is uitgesproken om het stedelijk oppervlakte water over te dragen van de gemeente naar het waterschap. Het streven voor de daadwerkelijke overdracht is begin 2019.

Areaaluitbreiding (Woonvisie 2015-2020)

Om de bevolkingsgroei in de gemeente bij te houden, worden er nieuwe woningen gebouwd. In Rijssen zullen er in de periode 2014 t/m 2019 circa 100 woningen extra gebouwd worden. Het woningbouwproject de Kol te Holten wordt voortgezet en dit houdt in dat er tot 2020 150 woningen bijkomen en na 2020 nog 50. In totaal komen er tot 2020 circa 450 woningen bij in de gemeente Rijssen-Holten.

3.3.2 Nulmeting

In het algemeen zijn de bewoners van de gemeente Rijssen-Holten tevreden over de openbare ruimte als geheel. Uit een peiling met een digitaal burgerpanel in november 2016 komt een algemeen rapportcijfer naar voren van een 7,3. (<http://www.rijssen-holten.nl/inwoner/publicatie/rijssen-holten-panel>). Riolering of water komt hier niet specifiek naar voren als aandachtspunt.

Nulmeting 2017 - Toestand / kwaliteit

Bronnen: Rioolbeheerplan 2018 en GBI (het beheersysteem)

Het inzicht in de technische staat van de vrijvervalriolering is goed. De gemeente heeft een inspectiegraad van 82% (geïnspecteerd areaal tussen 2002 en nu), waarbij 11% van het niet geïnspecteerde riool, riolen zijn die nieuw zijn (aangelegd na 2010).

De kwaliteit van de vrijvervalriolering is goed. In het merendeel van de geïnspecteerde riolen bevinden zich weinig tot geen schades. Een uitgebreide beschrijving van de kwaliteit van het stelsel is toegevoegd in het achtergronddocument.

Nulmeting 2017 - Functioneren

Bronnen: BRP Holten en Dijkelhoek (februari 2012), Memo advisering wateroverlast Holten (april 2015), OAS RWZI Holten (oktober 2015), BRP Rijssen (februari 2012), Advisering Oosterhofpark Rijssen (september 2014)

De BasisRioleringsPlannen (BRP) zijn in 2012 geactualiseerd. Het doel is het verkrijgen van een actueel inzicht in het functioneren van de rioolstelsels in de kernen Holten, Dijkelhoek en Rijssen. De rioolstelsels zijn getoetst op een aantal aspecten, hieruit zijn conclusies getrokken voor de facetten inzameling en transport, afvoercapaciteit van de riolering en vuiluitworp. In de BRP's is geconcludeerd dat:

- De rioolstelsels zonder problemen een bui die 1x per 2 jaar optreedt kunnen verwerken. Bij de 'Rijssenbui' ontstaat in de kern Holten wateroverlast door afstroming over het maaiveld.
- De vuilemissie van de stelsels voldoet aan de afspraken met de waterkwaliteitsbeheerders en brengt de doelstellingen voor de waterkwaliteit niet in gevaar.

De afgelopen jaren zijn specifieke onderzoeken verricht naar de wateroverlast kern Holten, de optimalisatiemogelijkheden voor de afvalwaterketen RWZI Holten (gezamenlijk met de gemeenten Deventer en Hof van Twente, en het waterschap Rijn en IJssel) en de optimalisatie van de waterhuishouding van het Oosterhofpark te Rijssen.

De ambities en koers zijn vertaald naar kwaliteitskaders per zorgplicht. De huidige situatie is hieraan getoetst. Het volgende schema en de paragraaf daaronder geeft hiervan het resumé, de uitgebreide toetsing is opgenomen in het Achtergronddocument.

Toelichting:	✓	Voldoet
	○	Onderzoeksinspanning loopt, of maatregelen zijn wel bekend maar nog niet uitgevoerd.
	✗	Voldoet niet

Zorgplicht	Huidige situatie	
Stedelijk afvalwater	Aansluitingen	✓
	Technische staat	○
	Afvoercapaciteit	✓
	Bedrijfszekerheid	✓
	Vuiluitworp	✓
Hemelwater	Inzameling	○
	Technische staat	✓
	Afvoercapaciteit	✓
Grondwater	Inzameling	✓
	Verwerking	○

De meeste doelstellingen vanuit de gestelde ambities en het kwaliteitskader zijn gehaald. Voor bepaalde doelstelling geldt echter dat er nog een inspanning geleverd moet worden.

Voor de doelstellingen van Stedelijk afvalwater – Technische staat geldt dat er het mutatieprotocol nader verfijnd moet worden (de aanzet is er) en dat er voor de het afstromen van afvalwater een extra inspectieronde volgt om dit inzichtelijk te krijgen (onderzoek loopt).

Bij de inzameling van Hemelwater is bekend dat er een aantal foutieve aansluitingen zijn. Waar en hoeveel is nog niet in detail bekend. Dit is een onderzoeksvraag die is doorgeschoven naar de planperiode van het voorliggende vGRP.

Op een aantal locaties in de gemeente zijn hoge grondwaterstanden bekend. De omvang is beperkt en bevinden zich met name op particulier terrein. Besloten is dat de gemeente hier niet actief op gaan handelen maar een regierol neemt. De komende planperiode wordt daarom gebruikt om uit te zoeken of de meldingen als structureel moeten worden beschouwd.

4 Wat betekent dit? Strategie en Thema voor de planperiode

4.1 Het scenario op hoofdlijn

De gemeente Rijssen-Holten voldoet aan haar wettelijke taken en plichten met betrekking tot de rioolheffing. In de afgelopen planperiode is de stap naar verdere professionalisering van het beheer gezet door middel van risicogestuurd beheer met onderhoudsregimes gedifferentieerd naar riool- en gebiedsfuncties (Zie Rioolbeheerplan). De uitdaging die de gemeente Rijssen-Holten nu voor zich ziet is het klimaatrobust maken van de kernen.

“De gemeente Rijssen-Holten wil de negatieve gevolgen van de klimaatverandering tegengaan en de kansen die de klimaatverandering biedt benutten.”

De belangrijkste conclusies uit hoofdstuk 4 voor de strategie zijn de volgende:

- Het doel is een kostendekkende rioolheffing.
- Afwenteling van de kosten op toekomstige generaties is geen optie.
- Communicatie blijft een belangrijk thema, de burger weet waar hij aan toe is.
- Er blijft ingezet worden op afkoppeling van verhard oppervlak. Particulieren worden gestimuleerd om verharding te verwijderen en de bewustwording van het belang van water zal worden vergroot.
- Onder dezelfde noemer zal er ruimte worden gecreëerd in groen en de nieuwe blauwe aders om water tijdens zware buien op te vangen en te borgen.

4.2 Strategie invulling op de gemeentelijke watertaken

Het scenario of hoofdlijn wordt vertaald naar een strategie die in de praktijk uitgevoerd wordt. De strategie wordt in deze paragraaf beschreven.

Aanleg

De kosten voor de nieuwe aanleg van riolering bij nieuwbouw of inbreidingslocaties worden gedekt vanuit de grondexploitatie.

Onderzoek

Enkele van deze onderzoekstaken zijn cyclisch en komen elk jaar weer terug, zoals het bijhouden van en het verwerken van meetgegevens. Daarnaast zijn er onderzoeken die incidenteel (niet-cyclisch) uitgevoerd moeten worden. Al deze onderzoeken hebben als doel bestaande knelpunten in beeld te krijgen en hiervoor maatregelen op te stellen. Deze maatregelen zullen dan vervolgens in het beheer opgenomen worden om uitgevoerd te worden. Ook licentiekosten, contributies en verzekeringen zijn in dit kader benoemd. In de begroting is voor al het uit te voeren onderzoek de post ‘Onderzoek’ opgenomen.

Ingegeven door de ervaringen en de uitgevoerde studies van de laatste jaren is de volgende onderzoeksbehoefte (niet-cyclisch) voor de komende planperiode geformuleerd:

1. Benchmark Riolering.
2. Onderzoek locaties grondwateroverlast.
3. Opstellen BRP.
4. Onderzoek stresstesten klimaat.
5. Implementatie omgevingswet
6. Samenwerking Twents Waternet

Hieronder volgt een korte toelichting op de onderzoeksbehoefte:

1. De Benchmark Riolering, is vooralsnog geen wettelijke verplichting voor de gemeente. In het Bestuursakkoord Water is een driejaarlijkse Benchmark wel als speerpunt benoemd. De gemeente ziet hier de meerwaarde van in en werkt hieraan mee.
2. Ten tweede heeft de gemeente de wettelijke zorgplicht voor grondwateroverlast. In de planperiode is er ruimte opgenomen voor nader onderzoek naar een aantal bekende overlastlocaties en wordt het protocol grondwateroverlast geïmplementeerd. Dit protocol vloeit voort uit de nieuwe zorgplicht voor de structurele grondwateroverlast en is opgenomen in het achtergronddocument.
3. De geldende BRP's komen uit 2012. Aangezien een rioolsysteem aan verandering onderhevig is, is het aan te bevelen om eens in de zoveel tijd een BRP op te stellen. Het opstellen van een volgend BRP komt in de planperiode van dit vGRP.
4. Sinds januari 2018 zijn de gemeenten verplicht om hun kernen te testen op klimaatbestendigheid. De gemeente heeft hier al forse stappen in gezet voor het thema wateroverlast, maar moet ook in de komende periode nog een inspanning verrichten.
5. In 2021 wordt de Omgevingswet ingevoerd. Hierdoor verandert er voor de gemeentes een aantal zaken en moeten de visie- en beleidsvorming van de gemeentelijke watertaken een nieuwe plek krijgen. Ter voorbereiding is een onderzoek benoemd over hoe de implementatie en afstemming plaats vindt.
6. Begin 2018 is aangekondigd dat het Twents Waternet streeft naar een hernieuwing van de samenwerking en het waterbewustzijn. Welke onderzoeken hiervoor gaan spelen wordt in komende planperiode bekend.

Alle voornoemde onderzoeken worden in de planperiode 2018-2022 uitgevoerd.

Beheer - regulier

Daar waar in het Rioolbeheerplan 2013-2017 de stap is gezet naar differentiatie in rioolbeheer, met gradaties reinigings- en inspectiecycli, is in het rioolbeheerplan van 2018-2022 de stap gezet naar het risicogestuurde rioleringsbeheer om de doelmatigheid van de investeringen in het rioolstelsel verder te optimaliseren. Dit is gedaan door het stelsel in te delen in zes structurelementen, met elk een eigen risicoprofiel:

1. High Impact: hieronder vallen de riolen onder belangrijke wegen en onder gebouwen liggen en riolen die spoorlijnen kruisen.
2. Functioneren: Dit zijn de riolen met grote diameters, zoals verzamelriolen en de hoofdafvoer naar de RWZI.
3. Bovengrond: Onder dit structurelement vallen de riolen onder pleinen en (winkel-centra) van de kernen en de hoofdfietsroutes die in het kader van toerisme niet gehinderd mogen worden.
4. Ondergrond: In de gemeente Rijssen-Holten liggen een aantal grondwater-beschermingsgebieden. De riolen in deze gebieden vallen in dit cluster.

5. Kwetsbaarheid: Dit zijn de riolen die bij een lozingspunt van drukriolering of bedrijven liggen en daardoor een verhoogde kans op falen.
6. Extensief: De overige riolen worden onder dit structurelement geschaard.

Reiniging, inspectie en vervanging

Onder het reguliere beheer vallen activiteiten die ervoor zorgen dat het riool zijn levensduur behoudt, zoals het reinigen en inspecteren van de riolen en de kosten voor stroom en telefonie. Het beheer hangt sterk af van welk niveau de gemeente wenst te behalen. Bij een basisniveau past een gedifferentieerd regime, afhankelijk van het gebiedstype en rioolfunctie.

Beheer – vervanging

Onder deze noemer vallen de investeringen voor het vervangen van oude objecten (riolen, gemalen, pompunits, drukriolering etc) die slecht functioneren. Alle posten die meegenomen zijn, zijn projecten en daarom éénmalig en worden in principe geactiveerd.

In het Rioolbeheerplan is op basis van de kwaliteit van het rioolstelsel (volgende uit de rioolinspecties) een planning opgesteld van maatregelen die getroffen moeten worden in de gemeente Rijssen-Holten, uitgaande van diverse risicoprofielen naar clusterindeling (zie voorgaande pagina). Hieruit volgt dat er in totaliteit circa €2,3 mln geïnvesteerd zal moeten worden in de vrijvervalstelsels in de komende jaren (planperiode 2018-2022) in zowel Rijssen als Holten (details: zie Rioolbeheerplan). Hier komen de investeringen (à €1,5 mln) voor gemalen en pompen in het buitengebied nog bij. Voor de middellange termijn blijft de werkelijke restlevensduur een inschatting. De algemene lijn in de gemeente Rijssen-Holten is dat de aanname voor de technische levensduur van 70 jaar voor de clusters 'High Impact', 'Functioneren', en 'Bovengrond' en 80 jaar voor de overige clusters aansluit.

Het budget komt niet direct ten laste van de begroting, maar wordt verrekend over een langere termijn met afschrijving (75 jaar voor bouwkundige onderdelen en 15 jaar voor mechanisch onderdelen) en rente (3%).

Beheer - verbetering

In de afgelopen jaren is er veel energie gestoken in het op orde brengen van het watersysteem om wateroverlast te verminderen. De volgende locaties vragen de komende planperiode aandacht:

Oosterhofpark Rijssen

De waterhuishouding rondom de Oosterhofpark laat in de ogen van de gemeente te wensen over. Het voornemen is hier maatregelen te treffen om de waterkwaliteit te verbeteren. Dit is verdergaand van de wettelijke kaders of afspraken met het waterschap.

Tunnels en waterhuishouding spoorzone

De afgelopen jaren heeft de gemeente Rijssen-Holten sterk geïnvesteerd in het klimaatrobuust maken van de kern Rijssen, voor het onderdeel wateroverlast. Sinds de buien van 2003 en 2004 zijn er vele maatregelen uitgevoerd en is de kans op wateroverlast aanzienlijk teruggebracht. In 2017 is echter een aantal onderdoorgangen onder water komen te staan tijdens een extreme bui. De gemeente wil deze situaties in de toekomst voorkomen. In 2018 wordt onderzocht welke maatregelen nodig zijn het om de verwerking van regenwater rond de spoorzone verder te optimaliseren.

Facilitair

Onder de noemer facilitair zijn de overige kosten ondergebracht. De posten die hier nu ondergebracht is, zijn de kosten voor de onderzoeken en inventarisaties in het kader van de overdracht van het stedelijk water aan de waterschappen en het budget voor de subsidieregeling voor het afkoppelen van verhard oppervlak.

5 Financiën en organisatie

Voor de invulling van de zorgplichten onderhoudt en beheert de gemeente Rijssen-Holten circa 310 kilometer aan vrijvervalstelsel en 160 kilometer aan drukriool. Om deze assets op het gewenste niveau te houden en daarna ook de gewenste strategie te kunnen uitvoeren, moeten kosten gemaakt worden.

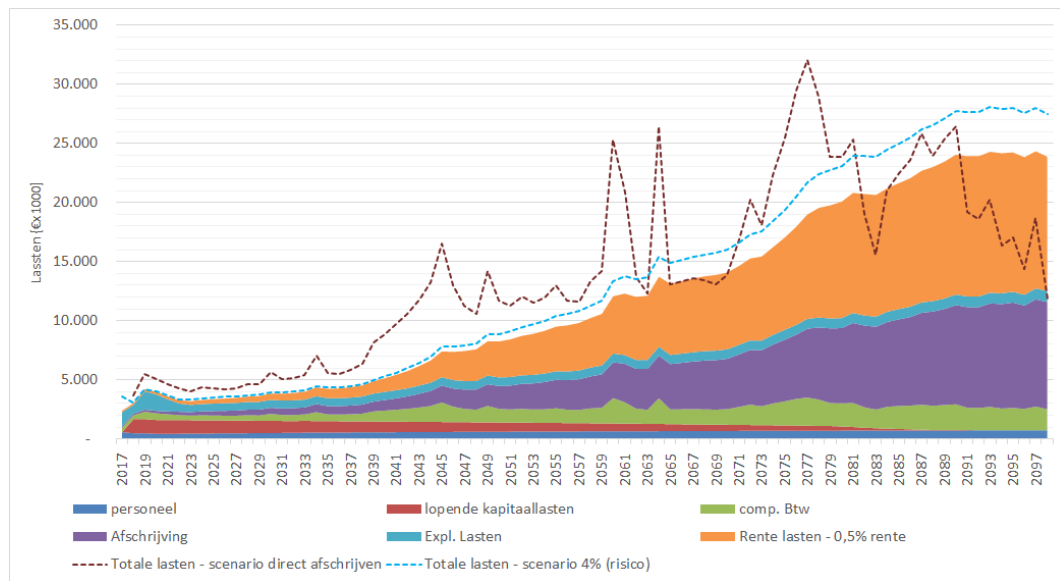
In de visie van de gemeente is benoemd dat het een gezonde staat van financiën nastreeft en dat de lasten niet doorgeschoven mogen worden naar toekomstige generaties. Dit hoofdstuk beschrijft het effect van de gekozen strategie op de lasten en de rioolheffing

5.1 Ontwikkeling lasten

In diverse planvormen (Rioolbeheerplan 2018-2022, Basisrioleringsplan Holten 2012, basisrioleringsplan Rijssen 2012) zijn maatregelen en onderhoudsregimes in detail bepaald. Het onderzoeksprogramma is reeds beschreven in het voorgaande hoofdstuk. Een gedetailleerd overzicht van de activiteiten voor de komende planperiode is opgenomen in het Achtergronddocument. Onderstaande tabel geeft een overzicht van de inspanning die per onderdeel/activiteit gedaan moet worden.

Activiteit	Type	2017	2018	2019	2020	2021	2022
ONDERZOEK	exploitatie	€ 80.000	€ 70.000	€ 55.000	€ 50.000	€ 40.000	€ 65.000
BEHEER - REGULIER	exploitatie	€ 586.953	€ 610.453	€ 605.851	€ 605.851	€ 608.525	€ 608.525
PERSONEEL	exploitatie	€ 581.040	€ 490.040	€ 494.940	€ 434.740	€ 442.440	€ 449.940
BEHEER - VERVANGING	investeringen	€ 317.969	€ 492.740	€ 872.847	€ 725.632	€ 755.489	€ 1.051.757
BEHEER - VERBETERING	investeringen	€ 731.000	€ 220.000	€ 1.130.000	€ 970.000	€ 620.000	€ 270.000
FACILITAIR	exploitatie	€ 10.000	€ 30.000	€ 10.000	€ 10.000	€ 10.000	€ 10.000

De bovenstaande tabel geeft de inspanning voor de korte termijn. Echter geeft de vervangingsgrafiek uit paragraaf 4.3 aan dat er een vervangingspiek aan komt. De lasten voor de komende 80 jaar zijn, inclusief een inflatiecorrectie van 2%, uitgezet in de volgende grafiek:

5.2 Financiën en ontwikkeling rioolheffing

Huidige situatie

In de evaluatie van het GRP 2013-2017 is geconcludeerd dat alle maatregelen zijn uitgevoerd binnen de beschikbare middelen. De investeringslasten zijn door het doorschuiven en wijzigen van maatregelen en door rentewijzigingen lager uitgevallen. De beide voorzieningen (vervanging- en verbeteringsmaatregelen) zijn gebruikt in de afgelopen planperiode. Deze komen uit op een eindstand (per 31-12-2017) van €2.7 mln respectievelijk €1.4 mln. Dit laatste is als uitgangspunt gebruikt voor de doorrekening van de rioolheffing voor de komende periode.

Grondslag rioolheffing

De grondslag voor de rioolheffing is gebaseerd op het aantal kubieke meters dat vanuit het perceel wordt afgevoerd, gebaseerd op het leidingwaterverbruik en het opgepompte grondwater. De tariefstelling is voor 2018 als volgt gedifferentieerd:

1. De belasting bedraagt voor een hoeveelheid water van 500 kubieke meters of minder € 195,00.
2. De belasting bedraagt voor elke volgende volle eenheid van 100 kubieke meters water:
 - a. € 102,75 per eenheid boven de 500 m³ tot en met 5.000 m³;
 - b. € 84,51 per eenheid boven de 5000 m³ tot en met 10.000 m³;
 - c. € 40,33 per eenheid boven de 10.000 m³.

Ontwikkeling rioolheffing

De rioolheffing wordt jaarlijks door de gemeenteraad vastgesteld. Met het beeld van de riolering van nu en de voorgestelde investeringen, is een doorkijk gemaakt voor de komende jaren. De tijdshorizon is geplaatst op 2038 (20 jaar vooruit). Met de dynamiek van de maatregelen en budgetten is een langere doorkijk voor de ontwikkeling van de rioolheffing weinig zinvol. De lange termijn ontwikkeling van de lasten is reeds beschreven in §5.1.

De volgende drie varianten zijn beschouwd:

Scenario 1: huidige koers lasten met 3,0% rente

In dit scenario kan de rioolheffing gedurende planperiode gelijk blijven op een niveau van €195,00. De inflatiecorrectie is hierin inbegrepen. Daarna wordt een stijgende lijn ingezet, gemiddeld 1,5% bovenop de inflatiecorrectie van 2%. De komende jaren wordt ingeteerd op de voorziening. Vanaf 2036 is de rioolheffing nagenoeg kostendekkend.

Scenario 2: alle investeringen direct afschrijven

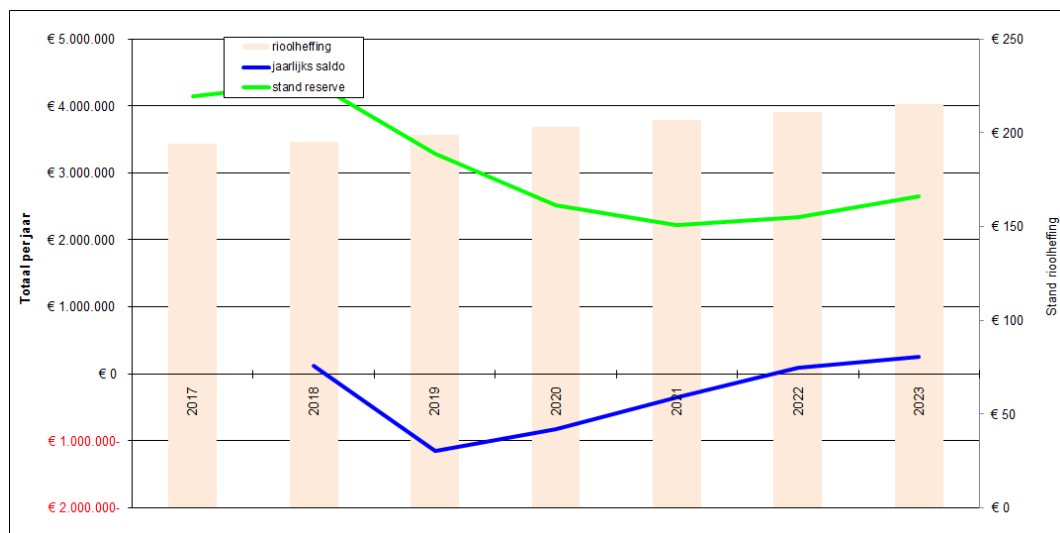
In dit scenario is gedurende de planperiode en jaarlijkse stijging van de rioolheffing met gemiddeld 5,0% per jaar (bovenop de inflatiecorrectie) tot €249,00 in 2022 voorzien om de komende investeringen te kunnen bekostigen. Een deel wordt direct bekostigd vanuit de voorzieningen.

Scenario 3: risicovariant rente

Doordat de investeringspiek pas na 2038 komt, is het effect van een hogere rente voor de komende 20 jaar beperkt; toch is er reeds een verschil te zien in de lasten. In dit scenario moet de rioolheffing gedurende de planperiode stijgen met inflatiecorrectie van 2,0% per jaar tot €211,- in 2022.

Advies

Geadviseerd wordt de heffing de huidige komende planperiode jaarlijks te laten stijgen met de inflatiecorrectie (2%), tot €211,- in 2022. Hiermee kan enerzijds de voorziening worden gevuld om meer en meer de overstap te maken naar het direct afschrijven van investeringen (scenario 2), om de lasten voor de lange termijn te beperken. Anderzijds kan hiermee het risico van een eventuele rentestijging worden afgedekt (scenario 3). Uitgaande van de huidige rente van 3,0% tot het einde van de planperiode, en het blijven activeren van de vervangingsinvesteringen, zou dat betekenen dat in 2023 de voorziening €2,7 mln bevat. Dit is gelijk aan het huidige niveau van de voorziening voor vervangingsmaatregelen. De voorziening voor verbeteringsmaatregelen wordt de komende planperiode volledig benut. De volgende grafiek geeft de koers voor de periode tot en met 2023 weer.

5.3 Personele middelen

De raming van de personele middelen is, net zoals de vorige planperiode, gebaseerd op de gehanteerde investeringen en activiteiten. Aan de hand van kengetallen en lokale expertise zijn de activiteiten vertaald naar de benodigde personele fte's. De gemeente kiest voor de binnendienst voor uitbesteding en heeft in de basis de regierol. Voor de buitendienst doet de gemeente veel in eigen beheer. Bij het wel of niet uitbesteden speelt de beschikbaarheid van eigen materieel een rol.

In de vorige planperiode is een aantal zaken gewijzigd in de organisatiestructuur, waardoor de verschillende diensten nu andere namen en coderingen hebben. In het achtergronddocument is de uitgebreide calculatie opgenomen. Onderscheid is gemaakt in de binnendienst (RBU, RSC en FBI) en de buitendienst (RBU).

Communicatie van de taken en verantwoordelijkheden, en de veranderende rol van de overheid, heeft in de visie van de gemeente een belangrijke plek. Uitgangspunt is dat een ieder zijn eigen verantwoordelijkheid kent en neemt; communicatie speelt hierin een prominente rol. In principe is hiervoor in de gemeente budget beschikbaar, de personeelskosten voor de afdeling Communicatie worden niet doorgerekend aan de rioolheffing.

Een punt van aandacht blijft de benodigde personele inzet bij de aanleg van riolering bij nieuwbouw of inbreidingslocaties. De kosten komen niet ten laste van de rioolheffing, maar de benodigde mankracht komt wel ten laste van de personele organisatie.

De volgende tabellen geven de rekenexercitie van de personele omvang weer. Gelet op de investeringen, ambities en de daarbij behorende planning wordt voorgesteld het aantal Fte op het team RSC met 0,3 Fte te verlagen naar 1,5Fte. Daarnaast wordt voorgesteld het aantal Fte op het team RBU binnendienst eveneens met 0,3 Fte te verlagen naar 1,3Fte. Samengevat is benodigde formatie als volgt:

<u>Dienst</u>	<u>benodigd</u>
RBU binnen:	1,3 fte
RSC binnen:	1,5 fte
RBU buiten:	2,8 fte
FBI:	0,2 fte

6 Wat spreken wij af – Advies en besluitvorming

6.1 Ambtelijk advies

Het voorliggende gemeentelijke rioleringsplan (GRP) 2018-2022 geeft inzicht in de omvang, het functioneren en de kwaliteitstoestand van de voorzieningen waarmee de gemeente Rijssen-Holten invulling geeft aan de wettelijke zorgplichten voor het stedelijk afvalwater, hemelwater en grondwater. Het GRP beschrijft de maatschappelijke doelen, de visie en beleidskaders, en van hieruit de speerpunten, activiteiten en financieringsstrategie voor de komende jaren.

Ambitie en speerpunten

Het GRP schetst het proces van de totstandkoming en geeft de taken en verplichtingen weer. Belangrijke ontwikkelingen zijn de Omgevingswet, het Deltaplan Ruimtelijke Adaptatie en de voortzetting van de samenwerking in het Twents Waternet. Van hieruit is een visie op de invulling van de gemeentelijke watertaken opgesteld en zijn de ambities, speerpunten en kwaliteitskaders per zorgplicht verwoord. Samengevat steekt de gemeente Rijssen-Holten de gemeentelijke watertaken als volgt in:

“De gemeente Rijssen-Holten wil de negatieve gevolgen van de klimaatverandering tegengaan en de kansen die de klimaatverandering biedt benutten.”

De belangrijkste punten vanuit de strategie voor de komende planperiode 2018-2022 zijn de volgende:

- Het doel is een kostendekkende rioolheffing.
- Afwenteling van de kosten op toekomstige generaties is geen optie.
- Communicatie blijft een belangrijk thema, de burger weet waar hij aan toe is.
- Er blijft ingezet worden op afkoppeling van verhard oppervlak. Particulieren worden gestimuleerd om verharding te verwijderen en de bewustwording van het belang van water zal worden vergroot.
- Onder dezelfde noemer zal er ruimte worden gecreëerd in groen en de nieuwe blauwe aders om water tijdens zware buien op te vangen en te borgen.

Ontwikkeling lasten en koers rioolheffing

Voor de invulling van de zorgplichten beheert en onderhoudt de gemeente Rijssen-Holten circa 310 kilometer rioolbuis en 160 kilometer aan druk- en persriolen in de grond. De totale vervangingswaarde is ingeschat op circa € 237 mln. Om deze voorzieningen op het gewenste niveau te houden, moeten kosten gemaakt worden. Dit zijn niet alleen kosten voor het vervangen en verbeteren van voorzieningen, maar ook (personeels-)kosten voor zaken als de reiniging en inspectie, het schoonmaken van de kolken, het uitvoeren van onderzoeken en opstellen van plannen e.d. De activiteiten en bijhorende budgetten voor de planperiode 2018-2022 zijn benoemd.

Geadviseerd wordt de heffing de komende planperiode jaarlijks te laten stijgen met de inflatiecorrectie (2%). Hiermee kan enerzijds de voorziening worden gevuld om meer en meer de overstap te maken naar het direct afschrijven van investeringen, om de lasten voor de lange termijn te beperken. Anderzijds kan hiermee het risico van een eventuele rentestijging worden afgedekt (de onderbouwing staat in het Achtergronddocument).

Advies

De ambtelijke voorbereiding en uitwerking is verzorgd door een projectgroep, bestaande uit medewerkers van de gemeente Rijssen-Holten, Waterschap Vechtstromen, Waterschap Drents Overijsselse Delta en Waterschap Rijn en IJssel. Het advies is:

- De Raad het Gemeentelijk RioleringsPlan 2018-2022 vast te laten stellen;
- De Raad jaarlijks te informeren over de voortgang van beheeractiviteiten en projecten middels een voortgangsverslag;
- Voor de financiering van invulling van de zorgplichten uit te gaan van de stijging van de rioolheffing met de correctie voor inflatie (2% per jaar voor de periode 2018-2022);
- in 2022 de huidige financieringsstrategie met activering van investeringen voor de gemeentelijke watertaken te heroverwegen;
- burger en bedrijven van de gemeente te informeren over de vaststelling van GRP 2018-2022.

6.2 Bestuurlijk besluit

Het eindconcept rioleringsplan is besproken met de verantwoordelijke portefeuillehouders. Het college van burgemeester en wethouders heeft op [...datum...] het conceptrioleringsplan vastgesteld en besloten het eindconcept als ontwerp gemeentelijk rioleringsplan met toepassing van afdeling 3.4 van de Algemene wet bestuursrecht voor 6 weken voor een ieder ter inzage te leggen.

6.3 Reacties externen

Het eindconcept heeft met ingang van [...datum...] tot [...datum...] ter inzage gelegen bij de receptie van het stadhuis te Rijssen. Gedurende deze termijn zijn [...wel/geen...] reacties ingediend. De reacties zijn opgenomen in een inspraaknotitie als bijlage bij het Achtergronddocument en voorzien van een beantwoording.

Over Antea Group

Van stad tot land, van water tot lucht; de adviseurs en ingenieurs van Antea Group dragen in Nederland sinds jaar en dag bij aan onze leefomgeving. We ontwerpen bruggen en wegen, realiseren woonwijken en waterwerken. Maar we zijn ook betrokken bij thema's zoals milieu, veiligheid, assetmanagement en energie. Onder de naam Oranjewoud groeiden we uit tot een allround en onafhankelijk partner voor bedrijfsleven en overheden. Als Antea Group zetten we deze expertise ook mondiaal in. Door hoogwaardige kennis te combineren met een pragmatische aanpak maken we oplossingen haalbaar én uitvoerbaar. Doelgericht, met oog voor duurzaamheid. Op deze manier anticiperen we op de vragen van vandaag en de oplossingen van de toekomst. Al meer dan 60 jaar.

Contactgegevens

Zutphenseweg 31D
7418 AH DEVENTER
Postbus 321
7400 AH DEVENTER
T. (036) 53 08 46 8
E. benno.steentjes@anteagroup.com

www.anteagroup.nl

Copyright © 2017

Niets uit deze uitgave mag worden
verveelvoudigd en/of openbaar worden
gemaakt door middel van druk, fotokopie,
elektronisch of op welke wijze dan ook,
zonder schriftelijke toestemming van de
auteurs.